

BŪDO SANTYKIUS REIŠKIANČYS VEIKSMAŽODINIAI ŽODŽIŲ JUNGINIAI SU SOCIATYVINIU ĮNAGININKU LIETUVIŲ LITERATŪRINĖJE KALBOJE

A. RASIMAVICIUS

Būdo santykius reiškiantys veiksmažodiniai žodžių junginiai su sociatyviniu įnagininku lietuvių literatūrinėje kalboje gana dažni. Tiesa, „tikrosios“ sociatyvinės reikšmės įnagininkas šiuo atveju neturi¹. Eidamas priklausomuoju veiksmažodinių žodžių junginių nariu, jis susijęs su veiksmažodžiu aplinkybiniais santykiais. Todėl tikroji jo sociatyvinė reikšmė (lydimasis dalyvavimas veiksmo drauge su veikėju) pakitusi.

Bet lingvistinėje literatūroje ne kartą yra nurodyta², kad sociatyvinis įnagininkas vienu atveju (su veiksmažodiniais būdvardžiais *vedinas, varinas, nešinas* ir pan.) lietuvių kalboje išliko.

Mūsų nuomone, dabartiniu metu ir čia tikroji sociatyvinė reikšmė kiek nublukusi, nes, visų pirma (plačiau apie tai bus kalbama vėliau), įnagininkas drauge su tuo būdvardžiu vartojamas kaip vienas vienetas, kuris aiškiai šliejasi prie veiksmažodžio, darosi nuo jo priklausomas ir reiškia daugiau veiksmo charakteristiką, negu sociatyvinius santykius su veikėju.

Vadinasi, sociatyvinis įnagininkas, įsitvirtinęs prie veiksmažodžių kaip priklausomasis veiksmažodinių žodžių junginių komponentas, gavo naują funkciją. Todėl pasikeitė ir jo reikšmė.

¹ Tikrąją sociatyvinę reikšmę, mūsų nuomone, įnagininkas turi tik tuo atveju, kai juo reiškiamas asmuo (ar daiktas) su vardininku reiškiamu asmeniu yra susijęs lydimaisiais ryšiais, tai yra kai abu asmenys drauge dalyvauja veiksmo, bet vieno jų (paprastai subjekto) vaidmuo yra pagrindinis, vadovaujantis, o antrojo (reiškiamo įnagininku) — lydimasis (...ateina jo motyna su mažosiomis mergikėmis Z I 19).

Kartais vadovaujantis vaidmuo (logiškai žiūrint) gali tekti ir įnagininku išreikštam asmeniui (Ant rytojaus Mortė su motyna atvažiavo pas Kovalius Z IV 150). Jei vadovaujantis ir lydimasis vaidmuo neryškūs, įnagininko reikšmė pakinta — į pirmą vietą iškyla draugės reikšmė (...prie pat slenkščio Tautkus su piršliu belaukią... Z IV 173).

Tikrąją sociatyvinę reikšmę (jeigu taip ją suprantame) įnagininkas be prielinknio „su“ iš viso nevartojamas.

² Žr. J. Jablonskis, Rinktiniai raštai, I, Vilnius, 1957, p. 637; E. Fraenkel, Syntax der litauischen Kasus, Kaunas, 1928, p. 168.

Su veiksmazodžiais susijęs sociatyvinis įnagininkas, o taip pat ir žodžių junginiai su juo savo reikšme ne visada vienodi. Todėl tikslinga skirti kelis šių žodžių junginių vartojimo atvejus.

1. Žodžių junginiai su lydimosios reikšmės įnagininku

1. Kaip minėta, vienu atveju (eidamas su veiksmazodiniais būdvardžiais) lietuvių kalboje yra išlikęs sociatyvinis (reikšmės požiūriu) įnagininkas. Pvz.:

Atbėgo Marijona uzbonu, stiklinėmis nešina Ž III 114. ...išėjo ji iš priemenės ir *ryšulėliu nešina pasileido* tekina per laukus AV II 129. ...*sugrižo nešinas žuvies porcija* ir *baltosios pusbuteliu* AV III 78. ...*Vasaris, laikraščiu nešinas, išsprūdo atgal* Pt 80. Ji pasikėlė ir, *knyga nešina, išėjo į virtuvę* ABl 141. ...*pėsti, šoblėmis vilkini nutaškė į kleboniją* Ž III 202. ...*mažuoju nešina, kitais vedina* — paskuo grabo *šliaužė* Ž III 46. *Pakraščiais ėjo pėstieji, vedini už rankų vaikais, nešini lagaminais, kuprinėmis* ABl V 27. ...Kur buvęs, Joškis *kromu vežinas įsuko į kiemelį...* Ž III 125. ...*senė Turskienė su kalviu vaiku vežini nuvažiavo į krūmus* Ž III 151. *Atvažiuos, būdavo, pas jį vyrai, bobomis vežini* LP II 41. *Išėjo jis iš vaistinės it sunkia našta nešinas* AV I 277. *Išėjo mano atimta nauda nešinas* Ž III 305. *Eisi dabar terbas užsikabinusi, glėbiu nešina duonos kąsnio kalėdoti?..* Ž III 41.

Šio įnagininko vartoseną labai ribota, nes jis eina tik su judėjimo reikšmės veiksmazodžiais. Priklausomuoju žodžių junginių nariu gali eiti daiktavardžiai, reiškiantys asmenis ar gyvulius, kurie patys gali dalyvauti veiksmė drauge su veikėju (*ėjo vaikais vedini*) arba būti drauge su juo veiksmo metu (*ėjo vaiku nešina*), o taip pat kiti (paprastai konkrečios reikšmės) daiktavardžiai, kuriais reiškiami daiktai patys nedalyvauja veiksmė, bet yra drauge su veikėju jo atliekamo veiksmo metu (*išėjo knyga nešina*).

Šis įnagininkas daugiau pažįstamas žemaičių bei jų kaimynų tarimams ir visiškai nevertojamas pietų Lietuvoje. Literatūrinėje kalboje jis ne dažnai pasitaiko. Literatūrinėje kalboje čia dažniausiai vartojama prielinksninė konstrukcija su prielinksniu „su“. Palyginimui duosime keletą pavyzdžių:

O kitsai *su grėbliu, kits su lopeta bėgo* D 134. *Atein lokelis su alaus verpele* J I 387. *Ein našlėlis paskui su šviesia plintele* SS 55. ...*atvažiuoja žmogus su alaus statinėmis* JB 307. Vokietis užmokėjo pinigus ir *nukrypavo su pirkiniumo* Cv V 62. *Skubėjo ji su grabnyčia*, bet radus jau atsileidusį, *apsiverkė...* AV I 156. ...*malūnininkas iškeliavo su tuo asilu toliau...* Blč 92. *Tuojau mes su kačiukais atsidūrėme* rugiuose Cv I 237. *Įlindo žaltytis į upę, o Elenytė su vaikais nuvažiavo į tėviškę* LT 303. *Kitą dieną ji išėjo su vaikais namo...* LT 304. *Bronislavas... skubėjo su broliuku...* Ž I 51.

Šiuose prielinksniniuose žodžių junginiuose sociatyvinė įnagininko reikšmė abejonių nekelia. Bet tai nereiškia, kad sociatyvinė reikšmė tiek

pat ryški ir junginiuose, kur įnagininkas vartojamas su veiksmažodiniais būdvardžiais. Mūsų nuomone, šie žodžių junginiai kiek skiriasi. Jei prielinksninėse konstrukcijose įnagininku išreikštą asmenį ar daiktą prielinksnis „su“ susieja su veikėju sociatyviniais (lydimaisiais) santykiais, tai veiksmažodinis būdvardis, atsiradęs prie įnagininko, iš esmės pergrupuoja žodžių sintaksinius santykius, keičia įnagininko funkciją, o taip pat ir reikšmę.

Su veikėju įnagininku išreikštas daiktas čia susijęs ne betarpiškai kaip lydymasis to paties veiksmo dalyvis, o per veiksmažodinį būdvardį kaip veikėjo atliekamo antrinio veiksmo objektas (*nešinas vaiku* — kuo?). Pagrindinis ir antrinis (išreikštas veiksmažodiniu būdvardžiu) veikėjo veiksmas eina viena plotme, greta. Tuo būdu įnagininku išreikštas daiktas antriniu veikėjo veiksmu įtraukiamas į pagrindinį veiksma (*ėjo vaiku vedinas* — *ėjo ir vedėsi vaiką,ėjo vesdamasis vaiką*). Šia prasme veiksmažodinis būdvardis lyg „užkonservavo“ sociatyvinę (lydimąją) įnagininko reikšmę, neleisdamas jai visiškai išnykti.

Bet, kaip jau buvo minėta, įnagininkas drauge su veiksmažodiniu būdvardžiu sudaro vieną neskaidomą vienetą, susijusį su veiksmažodžiu būdo santykiais (*ėjo vaiku nešina* — kaip?). Vadinasi, dabartiniu metu įnagininkas (drauge su veiksmažodiniu būdvardžiu) visų pirma apibūdina veiksma, o sociatyvinė jo reikšmė nueina lyg į antrą vietą.

2. Kartais prie įnagininko (tik ne vien su judėjimo reikšmės veiksmažodžiais) pasitaiko ir kiti savarankiški žodžiai, paprastai pasakantys lydymojo daikto vietą veikėjo atžvilgiu. Tiesa, įnagininkas čia eina dažniau su prielinksniu. Pvz.:

Ten keli vaikinai *popierosais dantyse* vypsodami *žiūri* į trobą Ž III 208. O žmogus *grįžo* namo su naujais drabužiais ir *pinigais kišenėje* Blč 27. ...jis *grįždavo* linksmas su *riestainių virtine ant kaklo* Cv III 15. *Lydėjo* Martynienė ir kelios davatkos su *degančiomis žvakėmis rankose* Ž III 63. ...iš ten tuojau *išguro* moteris, matyti, Tarutienė su *vaiku glėbyje...* Cv VIII 165.

Prie įnagininko einąs savarankiškos reikšmės žodis vietos prasme konkretina lydymojo daikto santykį su veikėju. Lygiai tas pats yra ir ten: lydymojo daikto santykių su veikėju konkretinimas (*vedinas, nešinas* ar pan.)

Ir šie (vietos prasmės) žodžiai, kaip ir veiksmažodiniai būdvardžiai, sudaro sąlygas būdo reikšmei atsirasti.

Šitas įnagininkas kartais sutinkamas ir su abiem čia minėtais žodžiais (būdvardžiu ir vietos prasmės daiktavardžiu). Pvz.:

Atėjo pats vienas, be piršlio, *buteliu degtinės kišenėje nešinas...* Vž 51. ...*pasiryžo grįžti* namo, kas vienas *nešinas tuščia monopoline rankoje* LP II 47. ...Veronika, *vienoje rankoje rožančiumi, antroje laukinių žolių vainiku nešina, artinosi* miško takeliu prie šio kryžiaus AV I 172—173. ...paėmusi abu savo vaikus, *vienu ant rankų nešina*, kitu — vedina, ...*nusileido* nuo kalno į priešo stovyklą AV I 36.

Siuo atveju veiksmažodinis būdvardis valdo ne tik įnagininką, bet ir daiktavardį, reiškiantį lydimąjį daikto vietą.

Kad šis įnagininkas drauge su būdvardžiu suprantamas kaip vienas, labiau su veiksmu (veiksmažodinio būdas), nei su veikėju susijęs vienetas (su veikėju jis susijęs per antrinį veiksmažodį, o ne betarpiškai socialyvine prasme), tam tikru laipsniu, tur būt, patvirtina ir tas faktas, kad neretai įnagininkas su būdvardžiu sudaro išskirtinę sakinio dalį. Ilustracijai duosime keletą pavyzdžių:

Kadagienė, rankovės atsiraičiusi, *peiliu nešina*, iš kambaros iššokdama *žiūri...* Ž III 216. Ir, *cignorėliu nešinas*, ėjo galvą nuleidęs... Cv I 15. Pakluone, *nešina gėlių puokšte* ir pasirėdžiusi balta ieseigine miestiečių mados suknele, parėjo jaunoji Gliudelytė AV II 97. Drūktenis, *votėgu nešinas*, stačiai į vidų Ž III 127.

Veiksmažodinio būdvardžio savarankiškumą ir jo vartojimą literatūrinėje kalboje antrinio veiksmo prasme patvirtina galimas pusdalyvio vartojimas (peiliu nešina — nešdamasi peilį, cignorėliu nešinas — nešdamasi cignorėlį, nešina gėlių puokšte — nešdamasi gėlių puokštę, vedini vaikais — vesdamiesi vaikus, nešini lagaminais — nešdamiesi lagaminus ir t. t.).

Iš viso to aišku, kad literatūrinėje kalboje socialyvinis įnagininkas drauge su veiksmažodiniu būdvardžiu visų pirma apibūdina veikėjo atliekamą veiksmažodį. Bet, antra vertus, tas pats veiksmažodinis būdvardis, apsprendęs būdo reikšmės atsiradimą, išsaugoja ir socialyvinės reikšmės atspalvį, nes, reikšdamas antrinį veiksmažodį, įtraukia įnagininku išreikštą daiktą į pagrindinį veiksmažodį, daro jį veiksmo dalyviu.

2. Žodžių junginiai su kokybės įnagininku

1. Būdo santykius reiškiantys veiksmažodiniai žodžių junginiai su kokybės įnagininku dabartinei lietuvių kalbai gana būdingi. Priklausomuoju jų nariu visada eina įnagininkas su pažyminiu ir drauge su juo sudaro vieną vienetą. Pažyminys yra būtinas jų struktūros elementas. Kokybės įnagininkas sakinyje gali šlietis prie daiktavardžio arba prie veiksmažodžio. Priklausomai nuo to, keičiasi jo funkcija ir reikšmė: 1) su daiktavardžiais jis turi kokybės reikšmę, 2) su veiksmažodžiais — būdo. Pvz.:

1) *Slakuotu veidu kareiviukas* prišoko prie Juro... Cv VIII 198. Iš užu krosnies išlindo didelė, juoda, gauruota, *blizgančiomis akimis kirmėlė* AV I 102.

2) *...Tarutis tokiu šviečiančiu veidu* jį apstojusiems *aiškino* Cv VIII 45. Jos zuja po namus, *susirūpinusiais veidais bėgioja* po sodžius. AV II 213.

Eidamas su veiksmažodžiais, šis įnagininkas apibūdina veiksmažodį. Bet drauge jis iškelia ir veikėjo savybes. Pvz.:

...daug metų pragulėjo be miego, *atviromis akimis...* Cv VIII 94. *Palaidais plaukais* tik ragana *vaikščioja* PP 288. *Atėjo* profesorius į pa-

moką blogai nusiteikęs, o gal ir *skaudamu dantimi* Pt 116. Ji *vilkosi* patvoriu *įkritusiais šonais* Cv I 88. ...staiga nustojęs spiegti, *sugniaužtomis kumštėmis, prisiartino* žmogiukas Cv VIII 36. ...šaukė ją tetulė Juozaponienė, *tešlotomis rankomis išbėgusi* iš pirkios AV I 163. ...*sėdėjo* jie vagonuose *apraišiotomis galvomis, subintuotomis rankomis...* AV I 289. Malūnininkas *gulėjo* prispaustas girnų, volų ir šeštarnų *sutraiškinta galva* Cv I 155. ...*linksmom, degančiom akim įbėga* Rokus, mano draugas JBI I 53. Cia *įkaitusiais veidais Keičias* žodžiais ir žiedais TT II 41. *Nušvitusiu veidu ir klaidžiojančiu lūpose šypsniu* jis ne tik *svajojo*, bet ir gyveno vieną savo skaudžios jaunystės pasaką Pt 70. Algirdas atsimerkė ir *norėjo žiūrėti į žmoną nekaltu veidu* JM I 341. Jinai ten *stovėjo...* *tokia pat veido išraiška*, kaip ir vakar Pt 75. Liudas atsisveikino su tėvais ir *suspausta širdimi nuėjo* į koplyčią Pt 38. *Atsigulė* ji *ramesne sąžine* AV III 92. *Pakirdo* anksti rytą... *nurimusiais dirgsniais* AV I 236. *Eina* višta į parėdą *Silkų juodu sijonu* J II 245. ...visi ten kaliošuoti, pirštiniuoti ir *sagomis auksinėmis švytuoja* kaip čia pas mus jenerolai! LP II 79. Per pamaldas generolas *visa paradine uniforma stovėjo* prie aukuro... AV II 105. *Atvažiavo* naginėta, *sermėgėle namine* TT II 135. Atsigrėžiau: berniukas *stovi atkišta kepure* priešais merginą... JBI I 135. ...*pabėgo...* *dykomis rankomis ir tuščia kišene* AV II 74. ...anglai įsidrąsino ir *nuogais kalavijais įpuolė* į mišką AV IV 121. Naują pavasarį Tarutis *pasitiko tuščiais aruodais* Cv VIII 147.

Kaip rodo duotieji pavyzdžiai, šis įnagininkas, greta veiksmo apibūdinimo, iškelia dažniausiai veikėjo išorines ypatybes (*gulėjo atviromis akimis, išbėgo tešlotomis rankomis*) ir palyginti retai — vidines, kurios labai dažnai pasireiškia irgi per išorines žymes (*svajojo nušvitusiu veidu, įbėgo degančiom akim*). Priklausomuoju žodžių junginių nariu dažniausiai eina veikėjo dalis reiškiantys daiktavardžiai, palyginti retai daiktavardžiai, pasakantys žmogui būdingus reiškinius (*pakilo nušvitusiu žvilgsniu, svajojo nušvitusiu lūpose šypsniu*), o taip pat vienas kitas daiktavardis, reiškiantis konkrečius daiktus, kurie veiksmo metu irgi lyg neatskiriama susiję su veikėju, nes reiškia jo ypatybę (*stovėjo paradine uniforma, pabėgo tuščiomis kišenėmis, įpuolė nuogais kalavijais*).

Įnagininko pažyminiiais šiuose žodžių junginiuose dažnai eina dalyviai (ypač su daiktavardžiais, reiškiančiais veikėjo dalis) ir kiek rečiau būdvardžiai.

Priklausomasis šių žodžių junginių narys neretai susisieja su dalyvinėmis konstrukcijomis. Visų pirma, visą priklausomąjį narį (įnagininką su pažyminiu) gali atstoti vienas dalyvis, jei veikėjo dalies ypatybę galima laikyti viso veikėjo ypatybe (*gulėjo atmerktomis akimis — atsimerkęs, vilkosi įkritusiais šonais — sulysęs, sugrįžo plakančia širdimi — susijaudinęs* ar pan.).

Tai rodo, kad tokiais atvejais pažyminiui tenka pagrindinis priklausomojo nario minties krūvis, o daiktavardis pasidaro lyg formalus žodžių junginio komponentas.

Bet šie junginiai gana retai vartojami tokia prasme. Dažniausiai jie sutinkami kaip tik ten, kur reikia pasakyti ne tiek viso veikėjo, kiek jo dalies ypatybę. Šiuo atveju kartais irgi galimas paralelizmas: įnagininką su neveikiamuoju dalyviu ar būdvardžiu gali pakeisti atitinkamos reikšmės veikiamasis dalyvis, valdąs galininką (*gulėjo užmerktomis akimis — užmerkęs akis, stovėjo nuleista galva — nuleidęs galvą*). Pastebėtina, kad dalyvinės grupės (mūsų peržiūrėtoje grožinėje literatūroje) tokiomis pat sąlygomis yra daug dažnesnės už kokybės įnagininką.

2. Būdo santykius reiškiančių veiksmažodinių žodžių junginių priklausomasis narys gali charakterizuoti ne tik veikėją, bet ir tiesioginį veiksmo objektą. Pvz.:

Alfonsas pakėlė galvą ir pamatė kitame pasienyje, kitoje lavoje, *gulinčių atmetomis rankomis* Marytę AV III 148. ...išnešė bibliotekos direktorių *amputuotomis kojomis* AV I 303. Po valandėlės *išvedė* iš karčiamos *krūvinais krumpliais* ir *sudraskytais marškiniais* vienplaukį Samaduką AV III 29. Jeigu tave *pamatys* nenusiskutęs barzdos, *juodomis panagėmis* ar *kiaura rankove* — tuoj bauda Cv VIII 166. Tėvai, *pamatę* sūnų *kunigiškais rūbais*, sumišo... Pt 37. ...atmušė kirvius į akmenis ir *atnešė atraitotomis ašmenimis* LTR 305.

3. Kartais šie žodžių junginiai gali visai netekti ryšio su veikėju (ar tiesioginiu veiksmo objektu) ir pasirodyti beasmenėse konstrukcijose. Tokiu atveju būdo reikšmė gali turėti sąlygos reikšmės atspalvį. Pvz.:

Tuščiomis rankomis rodytis yra nepadoru LP II 75. Grįžo noras gyventi, *lengvesne širdimi pakalbėti* apie derlių Cv VIII 139. *Raišiomis plunksnomis* geriausia *slapstyti* vanagai Jabl 630. ...toliau *tokiais rūbais keliauti* esą nepatogu LP II 40. Žiemą *tokiais kailiniais* ir į girią *galėtum važiuoti* Jabl 630. Tik dabar jis pajuto, ką reiškia *būti tuščiomis kišenėmis* ir *klajoti* trečią dieną *tuščiu skilviu* Cv VI 137. *Tokiais akiniais* tai gera būtų linai *braukt* Jabl 630.

4. Kaip minėta, kokybės įnagininkas gali eiti ir su daiktavardžiais. Palyginimui duosime dar keletą pavyzdžių:

Teta buvo švelnutė, smulki, *baltu, tarytum bekrauju veidu moteriškė*... Cv III 27. ...jaunas bajorėlis, parodęs į *primerkta akimi* barzdotą *vyrą*, paaiškino... AV IV 288. Ant peties jam stambus, *mėlyna uniforma žmogus* padėjo ranką Cv VI 95. Tuo tarpu atėjo ir pats „apaštalas“ — augalotas stiprus *vyras drąsiu, išdidžiu žvilgsniu* Pt 51. Kitoje kertėje pakėlė galvą *iškapotomis akimis kuprys* AV I 105.

Kokybės įnagininkas šiais atvejais skiriasi ne vien tik funkcijų bei reikšmės, bet ir vartojimo sąlygų požiūriu. Eidamas aplinkybe, jis apibūdina ne tik veiksmą, bet ir jo atlikėją. Todėl jis paprastai ir vartojamas ten, kur yra veikėjas, dažniausiai asmuo (su daikto reikšmės daiktavardžiais jis retai pasitaiko). O pažyminiu įnagininkas gali eiti su bet kurios reikšmės daiktavardžiu, iškeldamas tą ar kitą jo išorinę (rečiau vidinę) ypatybę (*dviem galais namas, kiauru dugnu šulaitė, žerintia akim žiedas, primerktom akim vyras, vyras drąsiu žvilgsniu* ir t. t.).

Be to, kaip pažymins jis gali eiti su bet kuriuo daiktavardžio linksniu, ir jo funkcija nesikeičia (*stovėjo dviem galais namas, ieškojo dviem galais namo, ...gyveno dviem galais name*). Aplinkybę reikšti jis gali tada, kai yra veiksmas ir jo veikėjas (*išėjo Nastutė išsidraikiusiais plaukais*), kai yra veiksmas ir tiesioginis jo objektas (*išvedė Samaduką sudraskytais marškiniais*) ir beasmenėse konstrukcijose (*tokiais rūbais ke liauti nepatogu*). Kitais atvejais jis negalimas. Jeigu jį bandytume sieti, pavyzdžiui, su netiesioginiu objektu, jis netektų būdo reikšmės, nes eitų pažyminiu (ieškojo *berniuko žalsva kepure*, žavėjosi *mergaite šviesiais plaukais* ar pan.).

5. Kokybės įnagininkas, atsidūręs prie pagalbinio veiksmažodžio, keičia savo funkciją — eina vardine tarinio dalimi. Pvz.:

Arklys buvo... plėškių *nutrintais šonais* Cv III 129. Ji buvo baisiai raukšlėta, *traiškanotom akim* VcGD 70. Abu buvo naujais švarkais... AV III 184. Maži vaikai visi murzoti, pilvoli, *išbalusiais nesveikais veidais* AV I 128. Jis buvo geltonas, švelnus, *viena vienintele styga* Cv I 104.

Vadinasi, sociatyvinis kokybės įnagininkas būdo reikšme vartojamas tik su savarankiškais veiksmažodžiais. Ta proga pastebėtina, kad keletas pavyzdžių, J. Jablonskio³ duotų jo vadinamame nederinamojo pažyminio skyruije, eina būdo aplinkybe, o ne pažyminiu ar vardine tarinio dalimi.

Pamatė ją kartą prievaizdas bestovint išsklaidytais plaukais lauke. Aš ją mačiau šjryt ta pačia skara. Tokia uosle (būdamas tokia uosle, tu) gali ir šunim būti. (Zosikė) į bažnyčią tankiai nueidavo dėvimaisiais (kasdieniniais) drobužiais (drabužiais).

6. Veiksmažodiniai žodžių junginiai su kokybės įnagininku dabartinėje lietuvių kalboje dar gana dažni. Bet šiuo metu čia vis labiau įsigali prielinksnis „su“ Tas prielinksnio įsigalėjimas ne visais atvejais vienodai intensyvus.

Daiktavardžiai, reiškiantys veikėjo dalis, dar dažniau pasitaiko be prielinksnio, negu su juo, nors tie patys rašytojai vartoja ir įnagininką su prielinksniu. Pvz.:

Kartą jis grįžo su *prabalnotu smakru...* Cv VIII 39. ...vieną rytą tėtė atėjo iš svirno su *įdrėksta nosimi...* Cv I 241. ...žmonės ir rado su varnų *išluptomis akimis* Cv III 14. ...atvažiavo... su vos *praskustu pakaušiu* Cv I 14. ...visos su *drebančia širdžia laukia* kratos Ž III 288. ...užtrenkė duris ir dar ilgai prie jų *stovėjo...* su smarkiai *plakančia širdimi* Cv III 39—40. ...naujakurys su *sisisukusiu skilviu...* išeidavo sėti savojo sklypo Cv VIII 111.

Su kitų reikšmių daiktavardžiais prielinksnis, galima sakyti, jau įsitvirtinęs, nes įnagininkas dažnai vartojamas su prielinksniu ir palyginti retai (tai jau matėme anksčiau) — be jo. Pvz.:

Daugelis po susirėmimų *išeidavo su nuplėšta švarko rankove...* Cv VIII 39. Jei tėvas juokdavosi iš tokios Kaziuko išdaigos, *pumatęs* Moniką

³ J. Jablonskis, Rinktiniai raštai, I, p. 632.

su sumirkusia prijuoste, jis atsikirsdavo Cv VIII 32. Kiekvienas nori, kad jį su gražesniu drabužiu, varpais, giesme palydėtų Cv VIII 141. Su šventadieniais drabužiais jis buvo tiesus, jaunas... Cv VIII 66. *Nepadyvyk, mergužėle, su vinkšnų vyželėmis!* J I 185. Kokią sau ir mums padarysite gėdą, Kad su buksvoms lopytoms į baudžiovą žergsit... D 58.

Taip yra, matyti, todėl, kad čia nevienodai ryški sociatyvinė (lydimoji) įnagininko reikšmė (tuo pačiu nevienodai pasireiškė bendra prielinksnio „su“ atsiradimo prie sociatyvinio įnagininko tendencija).

Tai iš dalies patvirtina ir tas faktas, kad daiktavardžiai, reiškiantys veikėjo dalį, be pažyminio šiandien neįsivaizduojami (*atvažiavo su praskustu pakaušiu, atėjo su įdrėksta nosimi* ir t. t. neįsivaizduojame — *su pakaušiu, su nosimi* ir t. t.). Veikėjas be tų dalių ir nesuprantamas, todėl šie daiktavardžiai ir vartojami tik su pažyminiais.

Kiti daiktavardžiai gali būti vartojami su prielinksniu ir be pažyminio. Pvz.:

...su klumpėmis rudenį ant česnių pasirodo D 86. *Atein žmogus su skranda* J II 769. *Matei, kaip jis šiandien su kaliošais už stalo sėdėjo...* AV I 264. ...lyg norėjo su rūbais brist į vandenį... Cv III 78.

Bet tai rodo, kad prielinksniniai žodžių junginiai su daiktavardžiu, reiškiančiu atskirą daiktą, galėjo susidaryti ir kitu keliu: prielinksnis „su“ galėjo prisišlieti ne tik prie daiktavardžio, ėjusio drauge su pažyminiu, bet ir prie vieno daiktavardžio, o pažyminys galėjo atsirasti jau kaip individualinę daikto charakteristiką reiškiantis žodis. Pvz.:

...su tuščiais krepšiais nuėjo Z III 182. *Klapai, kaip ponaičiai su puikiais sapogaičiais... pasirodyt jau nesigėdi* D 51. *Manau sau: jeigu jau aš šitoks patinku mokytai panai, tai dar labiau patiksiu su gurgždančiais batais* Cv III 100. *Žarckienė su neatskleista maldaknyge... sėdėjo prie lango* AV II 262. *Jis su užslėptu šypsniu žiūrėjo į kryžiuočių komturą* AV IV 56. *Matote, aš su juoda skrybėle ten stovėjau...* Cv VI 131.

Šie pavyzdžiai aiškiai rodo, kad įnagininkas su prielinksniu gali eiti ir be pažyminio (*nuėjo su krepšiais, patiksiu su batais, stovėjo su skrybėle*). Bet taip nebūtų, jeigu įnagininkas eitų be prielinksnio „su“ Tuo tarpu įnagininkas, reiškiantis veikėjo dalis, ir su prielinksniu be pažyminio neina, taigi ten prielinksnis, matyti, atsirado prie įnagininko su pažyminiu.

Ta proga pastebėtina, kad tos pačios tendencijos būdingos ir kokybės įnagininkui, einančiam pažyminiu ar vardine tarinio dalimi. Ilustracijai duosime keletą pavyzdžių:

Manas tu geradėji su geriausia širdžia! P 17. *Daug paukščių sugavę su divonomis plunksnelėmis* J I 567. *Ir pipiršo jam tokią puikią mergaitę su aukso plaukais...* JB 259. *Matė lange žmogiuką su raudona nosim* Cv III 58.

Artima, gerą skarelė, su baltais taškeliais Cv VIII 16. *Visi mano žirgeliai su aukso pentinėliais* J II 803. ...Ona pakliuvo į didelius *namus su spindinčiomis gonkomis* Cv III 29. *Viršum dėvėjo jis nuplyšusį mundierių su pajuodusiais karininko antpečiais* AV II 162.

Pirmuosiuose sakiniuose įnagininkas be pažyminio negalimas. Antroju atveju — galimas. Bet, vartojant įnagininką be prielinksnio, pažymins ir čia būtų būtinas.

Vadinasi, veiksmažodinių žodžių junginių su kokybės įnagininku priklausomuoju nariu dažnai eina daiktavardžiai, reiškiantys asmens (ar daikto) dalis, ir palyginti retai — kitų reikšmių daiktavardžiai. Daikto dalis reiškiančių daiktavardžių įnagininkas dar retai vartojamas su prielinksniu „su“, o kitų daiktavardžių — dažniau su prielinksniu. Tai apsprendė nevienodai ryški sociatyvinė įnagininko reikšmė.

3. Žodžių junginiai su įnagininku, reiškiančiu vidines veiksmo savybes

1. Veiksmažodiniai žodžių junginiai su įnagininku, reiškiančiu vidines veiksmo savybes, dabartinėje lietuvių kalboje irgi gana dažnai pasitaiko. Priklausomuoju šių žodžių junginių nariu eina abstrakčios reikšmės daiktavardžiai.

Valty's nešėsi visu greitumu Cv I 218. Tokiu pat smarkumu sulėkė jie ir kieman pas Geruļavičius AV III 196. Liūto smarkumu puolė ponas ant savo šuns... JB 13. ...tas dabita lygiu paslankumu patarnaudavo ir jam... Pt 352. Apsimestu vikrumu ji norėjo liežuvnešes apgauti Cv VIII 9. Vasaris pašokdavo ir padvigubinta energija imdavo vaikščioti... Pt 173. Moterišku stropumu ėmė tvarkyti kareivio drabužį Cv VIII 18. Už stalo ji vienodu malonumu rūpinosi vaišinti svečius... AV IV 63. ...ji mielu noru verčiau būtų verpusi... Cv VIII 60. Vytautas su savo pulkais ir lauke ir girioje kovojo vienodu narsumu AV IV 122. ...mes dabar budėsimė dvigubu jautrumu... Pt 133. Juras mažo vaiko smalsumu žiūrėjo į ją... Cv VIII 155. Visi iš vieno rengėsi čia į mirtiną kovą vienodai pagamiai, be jokių ginčų, vienodu įnirtimu LP II 101. ...apsimestu pykčiu ji užsimoja, bet Juras pagauna jos ranką... Cv VIII 63. ...Vasaris augančiu neramumu artinasi prie tos vietos, kur žinojo stovint paslaptinę nepažįstamą Pt 75. Kunigas išgėrė stiklę tokiu jautrumu, kad Zidoriaus akyse net ašaros iššoko Cv VI 50. ...pasiziūrėjo į akis Mykoliukui pilniausiu pasitikėjimu... Vž 31. ...jis sekė pamaldų eigą ir pakilia nuotaika giedojo mišparų psalmes... Pt 75.

Kaip matyti iš pavyzdžių, priklausomuoju nariu ir čia neina vienas įnagininkas, o turi prie savęs pažyminį — būtiną žodžių junginių struktūros elementą. Bet šios reikšmės žodžių junginiuose pažyminio reikšmė, galima sakyti, nesavarankiška. Čia jis iš esmės tik labiau pabrėžia įnagininko reikšmę. Todėl pažyminiai dažniausiai ir eina tokie žodžiai, kaip „visas, toks pats, lygus, lygiai toks pats, vienodas, didesnis“ ir pan., tai yra žodžiai, turj pabrėžiamąją, sustiprinamąją reikšmę. Net ir nederinamieji (daiktavardžiais išreikšti) pažyminiai čia vartojami pabrėžiamąją prasme (liūto smarkumu, moterišku stropumu, mažo vaiko smalsumu). Pagrindinis priklausomojo žodžių junginio nario reikšmės krūvis čia tenka pačiam įnagininkui.

Priklausomasis šių junginių narys, kaip minėta, paprastai išreiškia vidinę paties veiksmo savybę (visu greitumu, visu smarkumu, lygiu

paslankumu). Tiesa, kartais jis gali sykiu išskelti ir veikėjo būklę veiksmo metu (*apsimestu pykčiu, augančiu neramumu, pilniausiu pasitikėjimu*). Bet ir čia visų pirma iškyla veiksmo atlikimas. Todėl šių žodžių junginių priklausomasis narys vartojamas jau gana prieveiksmiškai, ir jį neretai gali atstoti prieveiksminis junginys (*visu smarkumu — labai smarkiai, vienodu malonumu — vienodai maloniai, vienodu įnirtingumu — vienodai įnirtingai, tokiu jautrumu — taip jautriai*).

Šitas paralelizmas aiškiai rodo, kad sociatyvinė įnagininko reikšmė čia jau visiškai pakitusi. Tai, be abejo, sąlygojo paties daiktavardžio reikšmė: abstrakčios sąvokos ne taip ryškiai reiškia lydimočius santykius. Todėl asmenį (ar daiktą) lydinti abstrakti sąvoka siejosi daugiau su veiksmu, negu su veikėju, ir tuo sudarė palankias sąlygas kitai reikšmei susiformuoti.

Nors šių žodžių junginių priklausomojo nario reikšmė gana prieveiksmiška, prielinksnio „su“ atsiradimo prie sociatyvinio įnagininko tendencija jo neaplenkė. Pvz.:

Smulkūs mėsos gabaliukai *su dideliu greitumu šovė* viršum stalo tiesiai į uošvio kaktą ir ūsus Cv VI 25. ...bėgo kaip burlininkas paskui deglę, kuri *su tokiu lengvumu šovė*, kad vietomis visai žemės nesiekė Cv VI 59. ...grafienė *su dvigubu uolumu užgulė* ūkį... AV II 52. Dar niekad Juras *su tokiu atkaklumu neplušo*... Cv VIII 188.

Kartais prielinksnis „su“ pasitaiko ir prie įnagininko be pažyminio. Pvz.:

Višniskinėje *su nekantrumu laukė* komisijos Cv VIII 40. Nebaigęs sakyti, *su paskuba*... grįžo kunigas namo... AV I 242. ...sekretorius *su įniršiu puolė* nosį... Cv III 91. Kiek *nužengiau su akvata* į tuncių žingsnelių J I 661.

Prielinksnis prie šios reikšmės įnagininko dar labai retai pasitaiko.

Minėjome, kad priklausomasis šių žodžių junginių narys savo reikšme dažnai susisieja su prieveiksmais, nes jis pats turi aiškiai prieveiksmišką reikšmę. Bet prieveiksniu jo laikyti negalima, nes pažymins, kad ir pabrėžiamasis, išsaugo įnagininko daiktavardiškumą. Tai patvirtina ir prielinksnio „su“ atsiradimas.

4. Žodžių junginiai su pagrindo įnagininku

Žodžių junginiai su priklausomuoju nariu pagrindo įnagininku savo sandara yra visai tokie pat, kaip ir anksčiau aptarti junginiai su sociatyviniu įnagininku. Ir šiuo atveju įnagininkas nevartojamas vienas, o eina drauge su pažyminiaus kaip vienas vienetas. Sociatyvinė jo reikšmė jau visiškai pakitusi, ką, be abejo, sąlygojo jo sintaksinė funkcija. Bet, reikšdamas veiksmo atlikimo pagrindą, sąlygojantį, apsprendžiantį veiksmą, jis tuo pačiu parodo, kad veikėjas yra nuo kažko priklausomas, kad kažkas veikėją „lydi“, sąlygodamas jo atliekamą veiksmą. Tai, kaip čia „lydi“ veikėją, ir yra tas pagrindas, pagal kurį veikėjas ką daro. Pvz.:

Rolę savanoriui *teko mokytis gana sunkiomis sąlygomis...* Cv VIII 85. ...valdys pavestas jam žemes *tomis pačiomis sąlygomis* AV IV 337 ...jame *lygiomis teisėmis šeiminkauja* grafo urėdas ir kareiviai AV II 25. ...aš „švedo“ *teisėmis įsigijau* sau keturių klasių pažymėjimą AV II 220. Ji *buvo tvarkoma* beveik tikros *armijos principais...* Cv VI 164. ...mane įpareigojo tuojau, neatidėliojant, *pasiųstais įstatymais įsteigti...* smulkaus kredito draugiją — bankelį AV II 229. Ar tai aš *būdu taksų* urvan lapių *lįsiu?* P 21. ...*tokiu būdu išliko* žmogus nuo mirties JB 24. ...šį vakarą toliau važiuoti *jokiu būdu neleisiu* Ž III 13. Daug baudžiauninkų *administratyviniu būdu nubausta* AV II 40. ...sukrovė didelį laužą, ant jo užnešė žmogaus ir arklio lavonus ir... *senovišku būdu sudegino* AV IV 23. ...ir dabar *elgėsi* savo *senu papročiu* VcGD 296. ...*tvarkėsi kitais papročiais...* AV IV 12. ...juos *pasitiko senu papročiu...* Cv VIII 21. *Senu papratimu verskis...* Ž III 156. ...prieglaudoj *įkalta* jai gyvenimo *morale...* *stengėsi* ir *gyventi* AV II 115. *Švenčių dingste* ir Gaigalienė *nuėjo* pas Kižienę Ž III 145. Ir maga jau pakviesti savo šeimynėlę į šitą *jo skoniu papuoštą* kabinetą... AV I 278. ...*Mūs dukrelės žinia* — Dalgiais broliai pikti *Užkapojo* mane SN 465. ...tupėjo užsikorusius ant pat pusiau skilusios uolos viršūnės, kuri Alachas težino *kokia galybe laikėsi...* AV I 114. *Kiekvieno įsitikinimu* jo arklys turėjo laimėti Cv VI 129. *Zigmantaitės paaiškinimu*, surinktus pinigų su aukotojų vardais ji siųsianti į Austriją AV I 258. Todėl, *jo galvojimu*, laimingi bernai, nujoję arklius į lankas Cv I 104. *Mano nuomone*, tēte, tai bausk, aštriausiai bausk, bet tik teisingai AV III 87.

Kaip matyti iš pavyzdžių, priklausomuoju šių žodžių junginių nariu eina abstrakčios reikšmės daiktavardžiai. O tai, aišku, palengvino čia būdo reikšmei įsitvirtinti. Bet lemiamas vaidmuo, atrodo, čia teko semantinei įnagininko reikšmei. Kaip jau minėta, įnagininkas šiuo atveju reiškia jau egzistuojantį, iš šalies ateinantį, nuo veikėjo lyg nepriklausantį veiksmo pagrindą. Todėl lydimoji įnagininko reikšmė čia negalėjo būti ryški.

Kad šio įnagininko reikšmė yra iš šalies ateinantis jau egzistuojantis veiksmo pagrindas, iš dalies liudija čia kartais galima paralelinė konstrukcija su prielinksniu „pagal“ (*sutiko pagal seną paprotį, papuošė pagal jo skonį*), o taip pat šios reikšmės įnagininko pagrindu susidarę įterptiniai žodžiai (žiūrėk paskutiniuosius pavyzdžius), kurie kaip tik todėl, kad įnagininkas reiškia iš šalies ateinantį veiksmo pagrindą, ir galėjo atsiskirti nuo veiksmo.

Pagaliau tai neretai patvirtina ir įnagininko pažyminiai (ypač nederinamieji), kurie parodo, iš kur, kam priklauso, kieno yra tas veiksmą sąlygojantis pagrindas (*kitais papročiais, senu papročiu, įkalta morale, „švedo“ teisėmis, armijos principais, jo skoniu* ir pan.).

Įnagininko semantinė reikšmė (tiesioginio socialinio santykio su veikėju nebuvimas) apsprendė ir tai, kad, skirtingai nuo kitų atvejų, čia nepritapo ir prielinksnis „su“

Visa tai, kas būdinga šiam įnagininkui, leidžia manyti, kad jis, gal būt, anksčiau už kitų čia nagrinėtų reikšmių įnagininkus atsiskyrė nuo sociatyvinio įnagininko ir įsitvirtino būdo reikšmė.

Nors žodžių junginiai su pagrindo reikšmės įnagininku ir nėra labai dažni, bet tai gyva, besivystanti konstrukcija, ypač su daiktavardžiais „būdas, sąlyga, aplinkybė, principas, pagrindas“ ir kt. (*naujomis sąlygomis, visuomeniniais pagrindais* ir t. t.).

Daiktavardis „būdas“ su pažyminiaisiais „tas, toks, koks, joks“ ir kt. vartojamas ryškiai prieveiksmiškai (*tu būdu — taip, koku būdu — kaip, tokiu būdu — taip ar pan.*).

...jis *jokiu būdu nesurado* durų Cv I 165. ...atsigerti *jokiu būdu negaliu* AV I 103. ...*tokiu būdu išliko* žmogus nuo mirties JB 24. ...nėgali suprasti: *koku būdu krinta* ant jo sprando visa kaltė... Ž III 206. Būtų gera *lengvu būdu* draugų įsigyti... Cv VIII 174. Juokėsi, *teisinosi visokiais būdais*... Ž III 281.

Baigiant sociatyvinio įnagininko be prielinksnio, gavusio būdo reikšmę, apžvalgą, tenka konstatuoti, kad visų pirma čia aiškiai matyti bendra tendencija: lyg „užkonservuotas“ jis išliko tik su prie jo atsiradusiais savarankiškais žodžiais. Bet tikrąjį sociatyvinę jo reikšmę ryškiai pakito. Tai apsprendė visų pirma bendra priežastis — sintaksinės funkcijos pakitimas. O skirtingų jo reikšmių susidarymą būdo reikšmės ribose sąlygojo visų pirma pati daiktavardžių reikšmė (veikėjo dalis, konkretus daiktas, abstrakti sąvoka) ir prie įnagininko atsiradusio savarankiško žodžio reikšmė bei iš jų reikšmių išplaukiantys įnagininko santykiai su veiksmu ir veikėju.

Kai kuriais atvejais prie įnagininko su pažyminiu atsirandąs prielinksnis „su“ rodo, kad bendra, seniai pasireiškusį tendencija (prie sociatyvinio įnagininko atsirado prielinksnis „su“) ir šiandien yra gyva.

Vilniaus Valstybinis pedagoginis inštitutas,
Lietuvių kalbos katedra

Įteikta
1963 m. gruodžio mėn.

SUTRUMPINIMAI

- Blė. — Broliai Grimai, Pasakos, Vertė J. Balčikonis, Vilnius. 1954.
JB — Jonas Basanavičius, Rinklinės pasakos, Kaunas. 1948.
ABl — Alfonsas Bieliauskas, Rožės žydi raudonai, Vilnius. 1959.
ABIV — Alfonsas Bieliauskas, Mes dar susitiksime, Vilma!, Vilnius. 1962.
JBl — J. Biliūnas, Raštai, I, Vilnius, 1954.
Bl — Juozas Baltušis, Parduotos vasaros, I, Vilnius. 1957.
Cv — Petras Cvirka, Raštai, I—VIII, Vilnius. 1956.
D — Kristijonas Donelaitis, Metai, Vilnius. 1956.
J — Antanas Juška, Lietuviškos dainos, I—II, VGLL, 1951.
Jabl — J. Jablonskis, Rinkliniai raštai, I, Vilnius. 1957.
JM — Jonas Marcinkevičius, Raštai, I—II, Vilnius. 1955.
LP — Lazdynų Pelėda, Raštai, I—VII, Vilnius. 1954—1955.

- LT — Lietuvių laulosaka (užrašyta 1944—1956 m.), Vilnius, 1957.
 LTR — Lietuvių laulosakos rinktinė, VGLL, 1954.
 P — Dionizas Poška, Raštai, Vilnius, 1959.
 PP — Patarlės ir priežodžiai, Vilnius, 1958.
 Pl — V. Mykolaitis-Putinas, Altorių šešėly, Vilnius, 1954.
 SN — Salomėja Nėris, Poezija, Vilnius, 1954.
 SS — Simonas Stanevičius, Dainos žemaičių, VGLL, 1954.
 TT — Teofilis Tilvytis, Raštai, I—II, VGLL, 1954.
 VcGD — Antanas Venclova, Gimimo diena, Vilnius, 1959.
 AV — Antanas Vienuolis, Raštai, I—V, Vilnius, 1953—1954.
 Vž — Vaižgantas, Vaizdai, VGLL, 1947.
 Z — Žemaitė, Raštai, I—IV, Vilnius, 1956.

ГЛАГОЛЬНЫЕ СЛОВСОЧЕТАНИЯ С ТВОРИТЕЛЬНЫМ СОЦИАТИВНЫМ, ВЫРАЖАЮЩИЕ ОТНОШЕНИЯ ОБРАЗА ДЕЙСТВИЯ

А. РАСИМОВИЧЮС

Резюме

Творительный социативный без предлога в глагольных словосочетаниях, выражающих отношения образа действия, встречается в литовском литературном языке довольно часто. Но он употребляется не в собственно социативном значении, а определяет самое действие и через него состояние субъекта.

Значение творительного социативного, а также его связь с действием и субъектом не всегда одинаковы, поэтому в его употреблении выделяются четыре случая.

1. В словосочетаниях, где творительный с глагольным прилагательным (*vedinas, nešinas, varinas*) употребляется как один член словосочетания, творительный социативный, помимо появившегося значения образа действия, сохранил и значение сопровождения. Глагольное прилагательное (оно управляет творительным) здесь выражает второстепенное действие, выполняемое самим субъектом, через которое сопровождающее лицо или предмет втягивается в основное действие субъекта: *ėjo vaiku vedinas* (шел и вел ребенка, шел с ребенком), *ėjo lazda nešinas* (шел и нес палку, шел с палкой).

Этот творительный (вместе с глагольным прилагательным) употребляется с глаголами движения.

2. Довольно часто творительный социативный имеет оттенок качественного значения, так как он определяет действие и через него характеризует и сам предмет. Этот творительный употребляется только с определением: *guli užmerktomis akimis* (лежит с закрытыми глазами), *sėdi surištomis rankomis* (сидит со связанными руками), *eina juodu sijonu* (идет в черной юбке).

Зависимый член этих словосочетаний выражается существительными, обозначающими часть человеческого тела, иногда существительными, обозначающими явления, присущие человеку: *pakilo nušvitusiu žvilgsniu* (поднялся с сияющим взглядом), а также несколькими существительными конкретного значения, которые как бы неотделимы от производителя действия: *įpuolė nuogais kalavijais* (ворвались с голыми копьями).

Этот творительный может характеризовать как субъект, так и прямой объект действия, а также появляется в безличных предложениях: *tuščiomis rankomis rodytis nepadoru* (с пустыми руками показаться неприлично).

В современном литовском литературном языке данный творительный все чаще употребляется с предлогом «*su*» (с): *laukė su drebančia širdimi* (ждал с дрожащим сердцем).

3. Часто употребляется творительный социативный, определяющий внутренние особенности действия. Он употребляется обязательно с определением, которое обычно подчеркивает, как бы усиливает значение творительного: *lėkė visu smarkumu* (бежал со всей быстротой).

Этот творительный обычно выражается существительными отвлеченного значения.

Характерно то, что этот творительный очень часто заменяется наречными сочетаниями: *lėkė visu greitumu — lėkė labai greitai* (бежал очень быстро).

4. Часто встречается творительный социативный, который помимо характеристики действия выражает и то, на чем основываясь, в зависимости от чего субъект совершает действие, что обуславливает действие: *suliko senu papročiu* (встретили по старому обычаю). Этот творительный употребляется также только с определением. Он выражается существительными отвлеченного значения.

Из всего сказанного ясно, что творительный социативный без предлога «*su*» остался только в тех случаях, когда при нем появилось самостоятельное слово. Но его значение изменилось. Выделяется только творительный социативный с глагольными прилагательными, которые, выражая второстепенное действие субъекта, втягивают сопровождающий предмет в основное действие.
